

Ваколюк Аліна

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри теорії і методики виховання
Рівненського державного гуманітарного університету,
м. Рівне, Україна
ORCID: 0000-0003-1545-0867,
e-mail: alina.vakoliuk@rshu.edu.ua

Шелюк Василь

кандидат філософських наук, доцент
професор кафедри теорії і практики
фізичної культури і спорту
Рівненського державного гуманітарного університету,
м. Рівне, Україна
ORCID: 0000-0002-2086-4813,
e-mail: shelvas@ukr.net

Симонович Наталія

кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри професійної освіти, трудового навчання та технологій
Рівненського державного гуманітарного університету,
м. Рівне, Україна
ORCID: 0000-0002-3384-5152
e-mail: nataliia.symonovych@rshu.edu.ua

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У СИСТЕМІ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Анотація. У статті здійснено теоретичний аналіз понятійно-категоріального апарату дослідження, вирішено переваги використання інноваційних технологій у процесі фізичного виховання здобувачів вищої освіти. Здійснено теоретичний аналіз інноваційних технологій у фізичному вихованні здобувачів закладів вищої освіти, показана їх роль і місце в сучасному розвитку освіти України. Доведено, що упровадження сучасних інформаційних технологій в освітній процес закладів вищої освіти сприяє поліпшенню освітньо-виховного процесу шляхом зміни схеми передачі знань та методів навчання. Новітні технології в організації освітньо-виховного процесу посилюють мотивацію до занять з фізичного виховання, бажання вести здоровий спосіб життя, фізично розвиватися та вдосконалюватися. Розглянуто перспективні напрями використання оздоровчих технологій у фізичному вихованні здобувачів вищої освіти. Наголошено на потребі у пошуку адекватних і об'єктивних методичних прийомів, використання сучасних методів удосконалення фізичної підготовки та зміцнення здоров'я здобувачів вищої освіти.

Ключові слова: інновація, інноваційні технології, інноваційна діяльність, фізичне виховання, здобувачі вищої освіти.

Постановка проблеми. В умовах модернізації системи фізичного виховання та спрямування інноваційних технологій в освітній процес здобувачів вищої освіти актуальними стають питання впровадження нових підходів до процесу фізичного виховання студентської молоді. Найголовніше з яких – це свідоме ставлення до свого здоров'я, посилення мотивації до занять фізичною культурою. Відповідно до статистичних даних показники рухової активності студентської молоді не відповідають тим фізіологічним нормам, що забезпечують якісне здоров'я людини.

Нові соціально-економічні умови, соціальні запити суспільства диктують упровадження інноваційних технологій у систему фізичного виховання закладів вищої освіти. Нагальною потребою впровадження інноваційних технологій у процесі фізичного виховання в університетах є незадовільний стан фізичного здоров'я та рухової активності молоді. Тому виникає потреба у переосмисленні ролі і місця фізичного виховання молоді в Україні, інтегрування наукових досягнень та обмін інформацією щодо фізичного виховання. Розроблене нещодавно програмне забезпечення дасть змогу поліпшити розвиток фізичних якостей здобувачів вищої освіти.

Аналіз останніх досліджень з проблеми. Зміст, головні напрями та засоби «інноваційного розвитку освіти» найбільш потужно представлено в роботах таких вчених, як: В. Андрущенко, І. Бех, В. Бех, І. Зязюн, В. Кремень, В. Луговий, М. Михальченко, І. Прокопенко, О. Савченко, М. Степко та ін.

Використанню мультимедійних технологій в освітньо-виховному процесі закладів освіти у процесі підготовки вчителя присвячені роботи І. Косенко, А. Тумальова; створенню мультимедійних засобів навчального призначення – наукові доробки І. Беліцина, В. Касторнової, С. Кравцова, О. Лобач; застосуванню технологій мультимедіа у навчанні – Н. Анісімова, Ю. Браун, Н. Клемешева; застосування інтерактивних методів концепції формування здорового способу життя здобувачів у процесі фізичного виховання з використанням інноваційних технологій – С. Футорного. Необхідно зазначити, що незважаючи на безперечну цінність проведених у цих напрямках досліджень, вони не повною мірою вирішують комплекс завдань щодо упровадження інноваційних технологій з фізичного виховання в освітній процес.

Мета статті – здійснити теоретичний аналіз понятійно-категоріального апарату дослідження, вирізнити переваги використання інноваційних технологій у процесі фізичного виховання здобувачів вищої освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Перебудова освіти в Україні потребує пошуку нових форм, методів та засобів навчання, спрямованих на вдосконалення навчального процесу та

його інтенсифікацію, підготовку студентської молоді до життя в умовах ринкової економіки.

Фізичне виховання – це процес вирішення певних виховно-освітніх завдань, що характеризується всіма загальними ознаками педагогічного процесу і спрямований насамперед на формування рухових навичок та розвиток фізичних якостей, зміцнення здоров'я. Проте найбільш ефективним він стає при свідомому ставленні самих здобувачів до фізичних вправ, їх мотивації до занять спортом, розвитку активності та ініціативи.

Ефективність фізичного виховання здобувачів вищої освіти забезпечується впровадженням освітніх інновацій, які розглядаються як вперше створені, вдосконалені або застосовані освітні, дидактичні, виховні, управлінські системи, їх компоненти, що суттєво поліпшують результати освітньої діяльності» (Даниленко, 2005).

Освітні інновації характеризуються цілеспрямованим процесом часткових змін, що ведуть до модифікації мети, змісту, методів, форм навчання, способів і стилю діяльності, адаптації освітнього процесу до сучасних вимог часу і соціальних запитів ринку праці.

Одними з найбільш значущих технологій за рівнем впливу на студентів є здоров'язберігаючі. Вони ґрунтуються на вікових особливостях студентів, оптимальному поєднанні рухових та статичних навантажень, принципах поступовості зростання навантаження та послідовності розучування вправ, із застосуванням наочності, а також дають можливість студенту зберегти своє здоров'я в період навчання у ЗВО та сформулювати у нього необхідні вміння та навички з ведення здорового способу життя.

За характером дії розрізняють такі фізкультурно-оздоровчі технології:

1. Стимулюючі – дозволяють активізувати власні сили організму, що сприяє його виходу з небажаного стану (поганого самопочуття, млявості, втоми).

2. Захисно-профілактичні технології – полягають в елементарному виконанні санітарно-гігієнічних норм та вимог; обмежують граничне навантаження, що нівелює перевтому; використання страхувальних засобів та захисних пристроїв у спортзалах, що виключають травматизм.

3. Компенсаторно-нейтралізуючі – це фізкультурні вправи, які певною мірою нейтралізують несприятливий вплив статичності занять.

4. Інформаційно-комунікаційні технології – дозволяють організувати навчальний процес на новому, більш сучасному рівні, забезпечити повне засвоєння навчального матеріалу (Інноваційні педагогічні технології: теорія та практика використання у вищій школі (2008).

Переваги впровадження інноваційних технологій у процес підготовки здобувачів вищої освіти:

1. Інноваційні технології дають можливість забезпечують конкурентоспроможність спеціалістів, підготовлених у процесі

професійного навчання, сприяють підвищенню їх професійної мобільності.

2. Вільне спілкування в освітньому процесі дає можливість зняти дискомфорт, синдром безпорадності у суб'єктів цього процесу, надати їм психологічну підтримку.

3. Побудова освітнього процесу відбувається з урахуванням індивідуальних запитів і можливостей суб'єктів навчання, при якому навчання повинно являти собою гнучку систему, що відповідає попиту ринку праці, враховує соціальні і психологічні характеристики здобувачів.

4. Застосування активних та інтерактивних методів навчання та виховання: взаємне навчання, самоорганізація, емпіричне навчання, навчання в умовах, наближених до реальних, навчання з використанням ресурсів та проблемно-орієнтоване навчання, рефлексія, критичний самоаналіз, а також поєднання цих методів у будь-яких варіантах (Піддубник, 2003).

Інноваційні технології, у контексті загальної оптимізації навчально-виховного процесу, спрямовані на задоволення таких першочергових потреб: формування особистості, яка вмє пристосовуватись до динамічних умов сучасного світу; розвиток комунікабельності майбутнього фахівця своєї справи; самоактуалізація та самореалізація особистості; формування творчої особистості, професіонала, який в майбутньому буде прагнути займатися неперервною самоосвітою.

Нині в освітньому середовищі інноваційно-комунікаційних технологій основою навчання повинні стати цілісні моделі освітнього процесу, що ґрунтуються на діалектичній єдності методології та засобів їх здійснення. Оскільки суттєво зростає творча компонента освіти, активізується роль усіх учасників навчального процесу, зміцнюється творчо-пошукова самостійність студентів, особливої актуальності набули концепції проблемного та інтерактивного навчання, пов'язаного з використанням комп'ютерних систем. Під час такого освітнього процесу здобувач може спілкуватися з викладачем он-лайн, вирішувати творчі, проблемні завдання, моделювати ситуації, включаючи аналітичне і критичне мислення, знання, пошукові здібності (Галиця та Галиця, 2011).

Інноваційний розвиток фізичного виховання відбувається, якщо є такі ознаки реальних змін: нова освітня діяльність та новий зміст освіти; новизна укладу життя, організація освітнього процесу; нові завдання й засоби педагогічної діяльності; тенденція до збереження здоров'я та розвиток індивідуальності унікальності зростаючої особистості; толерантне ставлення до носіїв потенціально критичної інформації, здатних генерувати нові ідеї, ламати стереотипи тощо.

Інноваційний розвиток фізкультурно-оздоровчої роботи сьогодні переважно здійснюється за такими напрямками: створення нової організаційної структури; удосконалення системи управління; вибір стратегічних альтернативних систем навчання, які спрямовані на підвищення якості освіти (Лясота, 2015).

При налагодженні зв'язку викладач – здобувач за допомогою онлайн-комунікації в інформаційному освітньо-науковому середовищі закладів вищої освіти необхідні суттєві консолідовані дії кафедр, інформаційних центрів, лабораторій, бібліотек для його наповнення якісними проблемно-орієнтованими ресурсами, як наслідок, забезпечення здобуття знань.

Інноваційний процес визначає зміни, які мають: новизну; потенціал підвищення ефективності цих процесів у цілому або в якихось інших частинах; здатність дати довгостроковий корисний ефект, що виправдовує витрати зусиль і засобів на впровадження нововведення; узгодження з іншими здійснюваними нововведеннями.

Висновки і перспективи подальших розвідок. Упровадження й утвердження нового в освітній практиці зумовлене позитивними трансформаціями і є засобом вирішення актуальних завдань освіти і виховання закладу вищої освіти. Практичне застосування інновацій в освітньо-виховному процесі полягає в моделюванні, організації нестандартних лекційно-практичних, семінарських занять; індивідуалізації засобів навчання; кабінетного, групового і додаткового навчання; факультативного, за вибором студентів, поглиблення знань; проблемно-орієнтованого навчання; науково-експериментального при вивченні нового матеріалу; розробці нової системи контролю оцінки знань; застосуванні комп'ютерних, мультимедійних технологій; навчально-методичної продукції нового покоління (Інноваційні педагогічні технології: теорія та практика використання у вищій школі, 2008).

У системі виховання сучасної молоді значне місце займають нові підходи до створення ефективної системи фізичного виховання, головними завданнями якої є пошук адекватних і об'єктивних методичних прийомів, залучення сучасних методів удосконалення фізичної підготовки та зміцнення здоров'я здобувачів вищої освіти.

Перспективами подальших наукових розвідок є розробка перспективних шляхів вдосконалення та впровадження інноваційних технологій в систему фізичного виховання в закладах вищої освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Горбунов, С. та Горбунов, С. (2010). Реализация инновационных подходов в системе физического воспитания. *Теория и практика физической культуры*, 5. С. 33–35.

Волошина, О. (2014). *Педагогіка інновацій у вищій школі: навчально-методичний посібник*. Вінниця. 161 с.

Даниленко, Л. (2005). Основні проблеми освітньої інноватики в сучасній теорії і практиці. *Педагогічні інновації: ідеї, реалії, перспективи: зб. наук. праць*. Київ: Логос, С. 6–12.

Інноваційні педагогічні технології: теорія та практика використання у вищій школі (2008): монографія / І. І. Доброскок, В. П. Коцур, С. О. Нікітчина [та ін.]; Переяслав-Хмельницьк. держ. пед. ун-т ім. Г. Сковороди, Ін-т пед. освіти і освіти дорослих АПН України. Переяслав-Хмельницький: Вид-во С. В. Карпук, 284 с.

Піддубник, В. (2003). Інформаційно-технологічний ресурс освіти в Україні. *Українське суспільство – 2003. Соціологічний моніторинг*. Київ, 7. С. 24–34.

Галиця, І. та Галиця, О. (2011). Інтелектуально-конкурентні ігри як креативний механізм активізації педагогічного, наукового та інноваційного процесів. *Вища шк.* 1. С. 104–107.

Лясота, Т. І. (2015) Інноваційні підходи та засоби фізичної культури. В: *Актуальні проблеми фізичної культури, спорту та здоров'я людини*. Чернівці, С. 197–200.

REFERENCES

Gorbunov, S. & Gorbunov, S. (2010). Realizatsiya innovatsionnykh podhodov v sisteme fizicheskogo vospitaniya [Implementation of innovative approaches in the system of physical education]. *Teoriya i praktika fizicheskoy kultury*, 5. S. 33–35. [in Russian].

Voloshyna, O. V. (2014). *Pedahohika innovatsii u vyshchii shkoli: navchalno-metodychnyi posibnyk* [Pedagogy of innovations in high school: a textbook]. Vynnytsia. 161 s. [in Ukrainian].

Danylenko, L. I. (2005). Osnovni problemy osvithoi innovatyky v suchasni teorii i praktysi [Основні проблеми освітньої інноватики в сучасній теорії і практиці]. *Pedahohichni innovatsii: idei, realii, perspektyvy: zb. nauk. prats.* Kyiv: Lohos, S. 6–12. [in Ukrainian].

Innovatsiini pedahohichni tekhnologii: teoriia ta praktyka vykorystannia u vyshchii shkoli [Innovative pedagogical technologies: theory and practice of use in higher school] monohrafiia. (2008) I. I. Dobroskok, V. P. Kotsur, S. O. Nikitchyna [ta in.] ; Pereiaslav-Khmelnys. derzh. ped. un-t im. H. Skovorody, In-t ped. osvity i osvity doroslykh APN Ukrainy. Pereiaslav-Khmelnyskyi: Vyd-vo S. V. Karpuk, 284 s. [in Ukrainian].

Piddubnyk, V. (2003). Informatsiino-tekhnolohichni resurs osvity v Ukraini [Information and technological resource of education in Ukraine]. *Ukrainske suspilstvo – 2003. Sotsiolohichni monitorynh.* Kyiv, 7. S. 24–34. [in Ukrainian].

Halytsia, I. & Halytsia, O. (2011). Intelektualno-konkurentni ihry yak kreatyvnyi mekhanizm aktyvizatsii pedahohichnoho, naukovoho ta innovatsiinoho protsesiv [Intellectual and competitive games as a creative mechanism for activating pedagogical, scientific and innovative processes]. *Vyshcha shk.* 1. S. 104–107. [in Ukrainian].

Liasota, T. I. (2015) Innovatsiini pidkhody ta zasoby fizychnoi kultury [Innovative approaches and means of physical culture]. В: *Aktualni problemy fizychnoi kultury, sportu ta zdorovia liudyny*. Chernivtsi, S. 197–200. [in Ukrainian].

**INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN THE SYSTEM OF PHYSICAL
EDUCATION OF STUDENTS OF HIGHER EDUCATION
INSTITUTIONS**

Alina Vakoliuk

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor at the
Department of Theory and Methods of Education,
Rivne State University for the Humanities,
Rivne, Ukraine

ORCID: 0000-0003-1545-0867

e-mail: alina.vakoliuk@rshu.edu.ua

Vasyl Shelyuk

Candidate of Philosophical Sciences, Associate Professor at the
Department of Theory and Practice
physical culture and sports,
Rivne State University for the Humanities,
Rivne, Ukraine

ORCID: 0000-0003-2368-4209

e-mail: shelvas@ukr.net

Nataliia Symonovych

Candidate of Pedagogical Sciences,
Associate Professor at Vocational Education,
Labor Training and Technology Department
Rivne State University for the Humanities,
Rivne, Ukraine

ORCID: 0000-0002-3384-5152

e-mail: nataliia.symonovych@rshu.edu.ua

Abstract. The article deals with the leading innovative technologies in physical education of students of higher education institutions, shows their role and place in the modern development of education in Ukraine. The implementation of modern information technologies in the educational process of higher education institutions contributes to the deployment of the education system, because innovative technologies have a positive impact on the learning process and education, primarily by changing the scheme of knowledge transfer and teaching methods. The innovative technologies in the organization of educational work not only increase the efficiency of the educational process, but also increase the motivation to engage in physical education, the desire to lead a healthy lifestyle, physically develop and improve.

Perspective directions of use of health-improving technologies in physical education of applicants are considered. An effective system of physical education requires the search for adequate and objective methods, the use of modern methods to improve physical fitness and improve the health of students.

Keywords: innovation, innovative technologies, innovative activity, physical education, students of higher education.

Стаття надійшла до редакції 08.10.2021 р.